

МИЛАН Р. СИМИЋ

БЕЛЕ ГОДИНЕ СНЕВАЧА ОД СЛАМЕ

(прозна срча)

1.

Снови су корисни јер су слободни, рекао је ЕРНЕСТО Сабатто. Уз слободне, наравно, постоје и заробљени снови. Заробљени снови поседују нас из ноћи у ноћ. Кошмар су, мука од онога света. Ређају се један на други као камен на камену у рукама вештог зидара. А када су камен у рукама вештог зидара, лако настане ТУНЕЛ.

2.

ТУНЕЛ...

ТУНЕЛ ОД ЉУДСКИХ ТЕЛА! Од ЖИВЕ људске ПРОШЛОСТИ, пуне крви, обриса револуција, замаха целата...

Тунел од сенки недосањаних курви и светлости црвених фењера, разврата и блуди, полних болештина, свакојаким лудила...

ТУНЕЛ ГРОБ – ИЗВРНУТА МАТЕРИЦА, зашто да не? Неко је указао, у разговору са Сабатом, да „да гроб значи изврнуту материцу, а и неку врсту тунела...”

ТУНЕЛ: Сабатова поетична и ненадмашна прича у којој СТРАСТ има библијску отменост, а свака реченица раскошну и дубоку ЛЕПОТУ.

И све време, докле читамо Сабатову прозу, испред нас израња СВЕТА који ми не желимо да видимо, или нисмо кадри да видимо.

Какав је то свет? Свет у суноврату у коме појединци – баш као Хуан Пабло Кастел, сликар – убица – све време теже за АПСОЛУТОМ а доживљавају САМОЋУ, али...

Нешто је још битније у Сабатовим романима: ТЕМА СЛЕПИХ. Она је увећана, огромна, доминантна...

Примери: Аљенде, муж Марије Ирибарне; слеп...

Потом, Сушкиња коју искоришћава слепи макро.

А ту је и Луисе, слепа жена, у почетку је поштена према свом такође слепом мужу Гастону. Али љубомора у њима – и оне мисли да је другом лепше и да боље види – будила је жељу за осветом и узајамним насиљем, све док он није завршио у колицима, а Она као проститутка...

Сабато нас уверава да светом влада СЕКТА СЛЕПИХ. А та Секта слепих, основа је пакла. Јер, СЕКТАШИ су богови Тмине, Злочина, Меланхолије и Блуда, силни Богови Сна и Смрти.

3.

– Мрзим разговоре...

– Али господине Кортасар, ја...

– Колико су велика искуства Ваше публике?

– Искуства публике! Не знам, нисам сигуран... Оно, кад двадесетак пута у сезони Публика слуша нешто строго режирано, не знам... нисам паметан. Сви знамо како је то апсурдно...

– Мучионица...

– Молим? Рекли сте, ако сам добро чуо, Мучионица! Ох, не...

Кортасар ћути.

– Свеједно, иако и сам мрзим готове форме, знајте господине Кортасар, теме не умиру на промоцијама. То никако... теме и даље боле у писцу, у читаоцу, у...

– То је непосредно рађање игре, бесконачно рађање игре...

– Наравно, господине Кортасар. Публика је у лабораторијама наших снова.

Кортасар ћути. Тек...

– Мучионица... – поновио је више за себе.

За тренутак, осећао сам се као у ружном сну. Из једне канте за ђубре – која се налазила покрај стазе која води у Замак – хранила се Просјакиња.

Али та Просјакиња врло је еротична, изазовна, млада. Њена дуга коса никако не иде уз убуђали хлеб и кости што су претекли из канте за ђубре... Еротична Просјакиња је слика и прилика Марије Ирибарне, жене слепог Аљендеа, љубавнице сликара Хуана Пабла Кастела, и љубавница набеђеног песника Хунтера...

ТА ЖЕНА ЈЕ САМОЋА.

Тражи нас погледом, слути својим слепим очима. Госпode, ипак, слепа је.

Из ње излазе пригушени гласови чежње, очекивања...

Изненада, почиње да се радује, цвили као пас. Дахће. Прилази јој младић. Леп и чудан. Приноси јој чинију сочних црвених трешања. И цвеће.

Девојка, Просјакиња, свлачи се. И младић се свлачи.

– Господине Кортасар, шта мислите о Просјакињи и лепом младићу?

Шта ће се догодити?

– Шта се ту може догодити? Када престане киша, биће тужни. А слушаће кишу дуго, дуго... Они су, они су...

– Кишни љубавници! Усудио сам се да „припомогнем”.

– Да, кишни љубавници... А после... Време је прошло... То су старци. То је СМРТ...

– „Живот је исувише кратак да не би био бесмртан” – тренутак је за дивну Борхесову мисао, господине Кортасар...

Али Кортасар као да ме није чуо.

– Хладно је... Ево капије, ево Замка... Стићи ћемо на књижев-но вече, зар не? – готово је узвикнуо.

– Замкови! Замкови су чудна ствар, господине Кортасар!

Застрашујући. Необјашњиви...

Кортасар је ћутао.

– Господине Кортасар, Ви сте рекли, ако се не варам...

Моја упорност се исплатила.

– Мучионица... Да, тако сам рекао. Хоћемо ли у Замак?

– Шта има у Замку?

– Више ничега што је од овога света...

– Али ја... господине Кортасар... Помало ме је страх, ја...

– Шалим се, шалим... У Замку се налази све оно што су очи свих нас сачувале. И не само очи... Видећеш већ...

– Господине Кортасар, Ви сте Велики Шаљивџија...

Кортасар се насмешио...

Поред канте за ђубре, Девојка Просјакиња и онај младић изгубљени су, беспомоћни. Или се варам, проклето варам. Јер чујемо Девојку Просјакињу:

– Љубави моја... очи моје... животе мој...

Младић ћути. Узима слепу Просјакињу, и ћути...

Убуђали хлеб... кости... црвене трешње... Мучионица...

И киша, наравно... Досадна маркесовска киша.

Капија Замка се отвара...

– Господине Кортасар, „слава је само облик заборав”, тренутак је за још једну дивну Борхесову мисао, зар не?

Али Кортасар није одговорио...

4.

СНЕВАЧ види себе као обично страшило од сламе! СНЕВАЧ ОД СЛАМЕ сања Девојку у белом, гозбу, Беле године, рат, нерођено дете и маглу над брдима, сања да је путник намерник, сања ТУНЕЛ, гавране... Сања целате са упаљеним свећама...

5.

СНЕВАЧУ ОД СЛАМЕ из пупка расте змија од папира, празног, као неупотребљена омча. На врховима његових прстију гаврани. Певају. На пољу без жита и воде само је корење и сунце у земљи.

Над огромном пустињом сна Ноћ је, једно њено око отворено. СНЕВАЧ ОД СЛАМЕ клечи и шири бељена платна. Од јаве сна да се заклони.

6.

Јутро се дави у очима СНЕВАЧА ОД СЛАМЕ. Из земље, којом га хране, нараста велико Распеће. У удовима СНЕВАЧА ОД СЛАМЕ неке птице се боре, у његовим ушима крици гладних звери. СНЕВАЧ ОД СЛАМЕ види себе као дете од магле над високим брдима. Дечакове бронзане очи уперене су у небо. Спокој га налази и полаже у свилу Збиље – да га заштити пред бесним крдима Оностраног.

Око његове колевке неки ћутљиви људи умиру од досаде. Детиње мисли СНЕВАЧА ОД СЛАМЕ, озбиљне и тешке, као да су од отровне прашине, лутају окол.

7.

СНЕВАЧ ОД СЛАМЕ између слепоочница пребројава фигуре од тамјана. На путу Усуда хтео би да подели страх, али његова рука остаје празна. Немоћ га обара, на колена. Заспала зла се буде у њему. Прво зло обележава воденим крстом. Друго, сазнаје приповедачки, као лептира са исписаним крилима.

Жудња СНЕВАЧА ОД СЛАМЕ дивља, тако дивља.

Ниједна замишљена дама не омаловажава његов чворновати штап шетача мудраца, нити његов чист и набрекли удов мушкарца. Уморне очи, чедне мисли, све је савршено.

8.

СНЕВАЧ ОД СЛАМЕ је на тајној гозби. На челу носи модар број од свечаног стола. Понео је са собом литар алкохола, чено лука, теглу краставаца и грудвицу соли. Девојка у белом убеђује СНЕВАЧА ОД СЛАМЕ:

– Висине не сахрањују наша падања – и смеје се.

Нездраво.

Тај смех Девојке у белом разгони тешке мирисе опијума и односи имена онога што није вечно. СНЕВАЧ ОД СЛАМЕ одговара:

– Вино ће те уздићи и оставити изгубљену!

Како се дама и даље изазивачки смеје, СНЕВАЧ ОД СЛАМЕ, видно изнервиран, сада је пита:

– Има ли разлике између изгореле свеће и запуштене воденице? Девојка у белом престаје да се смеје. Али не одговара.

9.

Пред очима СНЕВАЧА ОД СЛАМЕ вијори се застава. То равнодушни бришу његов траг и очи му наливају маглом. СНЕВАЧ ОД СЛАМЕ као да је ту, да га касније не би било! Гледа кроз прозор Замка у лименог петла на крову. Благи ветар окреће му главу, он на једну – ветар на другу страну.

По лицу СНЕВАЧА ОД СЛАМЕ слива се црвена прашина хрђе. На његовим уснама влага је од мелема. Молитве протеклим данима све су покорније. СНЕВАЧ ОД СЛАМЕ шапуће Девојци у белом:

– То дете од магле над високим брдима било је сувише мудро па је одбило да се роди. Слушам га како пева у плавом бескрају. Понекад, као да ми се смеје!

10.

За једно јутро, мудрима никне зуб у самим зеницама. О томе се не прича. Време је када се често заборавља, а ретко памти. Наоко, Свето писмо проналази своје место.

У Белим годинама, један је столетник чувао у планини вуну уместо оваца, и покоји овнујски рог држао за појасом. Наишла прелепа Девојка, а старац, кад ју је спазио, ухватио онај рог, мислећи да држи ко зна шта. И заблесно за њом. А она – прошла.

У Белој години догоди се да се дани помешају, па дође субота иза недеље. Сањач и сањани, као написано и прочитано, тек у том тумбању дана, домере се до једнаког. Тада сањач сања туђе очи, а онај чије су – осећа их тек као успомену на себе: колико их прикло-

пи, учини му се да богатом отима залогај. Такав сан је за једног радост – за другог кост у грлу. Испрва, сањани су обузети страхом: пију воду само из црних кофа. Временом, осиле се до те мере да у те кофе седмодневно мокре, па их, пуне мокраћом, односе на таване.

У Белој години, ни путник намерник нема куда, јер врата се отварају једанпут или никада. А путник намерник, жедан и бос и, као никада, жељан мириса жене. Домаћин га само понуди оним чиме једино може – млеком из воском запечаћене флаше:

– Отпиј и знај, млеко је за мртворођеног!

Тада домаћица откопча кошуљу и покаже натечене груди. Задигне и сукњу да цикне белина.

Намерник, СНЕВАЧ ОД СЛАМЕ, цвили, истрошио би се, па опет, захвалан је... До ноздрва му допро жељени мирис, и само проговори:

– Жеља и могућност су као старост и младост.

11.

Девојка у белом говори СНЕВАЧУ ОД СЛАМЕ:

– Моји снови понављају се из ноћи у ноћ... Они су кошмар, мука са онога света...

– Твоји снови...

– Знаш, тако су стварни да их можеш слагати један на други... Као камен на камен! Моји снови су отровни, смртоносни! Сањам гавране како слећу на врхове мојих прстију. Тако сам немоћна да се заклоним од снова!... Шта сам рекла? Од сунца? Не, него од снова!... Јутро тоне и дави се у мом погледу. У мојим грудима боре се гавранови. Черече ми срце...

– Девојко моја, весела си била и тако лепа! Заљубљен сам одувек био у твоје смејалице...

– Ох, Боже! Па ти немаш сенку!

– Спавај...

ДЕВОЈКА У БЕЛОМ, шапатам:

– Хоћеш ли да ти се поверим? Добро... Ја сам, у ствари... Ти не знаш ко сам ја?! Ја сам... потпуно бела. Чиста и празна, без игде ичега... Један столетни старац чувао је у планини вуну уместо оваца. И покоји овнујски рог држао за појасом! Када сам прошла поред његовог стада... Старац ме угледао па се ухватио за један од оних кривих рогова! И, мислећи да држи ко зна шта!

– Боса, боса... А снег се топио у твојим стопама... Топио се, топио... И ницала је млада трава и ницало је бело цвеће, ех, ех!

– А ја, прође. А ја – нестане!

– Прошла си, прошла!

– Ја прође и... ништа... Као мирис снега, као укус леда, као хладна песма...

– Јеси ли жедна, девојчице моја?

– И жедна и гладна. И љута и најеђена. Невољена. Омражена, како ти се више свиђа?

– Ево ти млеко, попиј...

ДЕВОЈКА У БЕЛОМ пије из крчага. Гутљаји, клокотање...

СНЕВАЧ ОД СЛАМЕ каже:

– ...за мртворођеног!

– За мртворођеног!

Крчаг се разбија. ДЕВОЈКА У БЕЛОМ тада откопча блузу и показа натечене груди...

– Моје груди, погледај, тако су натечене!

– Што ме мучиш?

– Сањала сам... Нага, насред поља, играла сам у житу, певала...

СНЕВАЧ ОД СЛАМЕ, као за себе:

– Како прокопати тунел од сна до кошмара?... Како?

12.

И још: пита се СНЕВАЧ ОД СЛАМЕ: Како проћи кроз ТУНЕЛ?
Кроз Тунел саграђен од ЖИВЕ људске ПРОШЛОСТИ...
Како?

13.

По изласку из Тунела...

У сопственој лобањи, СНЕВАЧ ОД СЛАМЕ нуди смрти пепео са личне ломаче. Њему, СНЕВАЧУ ОД СЛАМЕ, прилазе целати. Са Целатима је и Девојка у белом. Она и сваки од целата носе упаљену свећу и оштру, пажљиво углачану секиру.

СНЕВАЧ ОД СЛАМЕ шапуће:

– Оно дете од магле над високим брдима било је сувише мудро па је одбило да се роди. Слушам га како пева у плавом бескрају. Понекад, као да ми се смеје!

14.

А у Замку, у Читаоници...

Поред г. Хесеа, рамена су им се додиривала, седео је главом и брадом Исак Башевис Сингер, коме је, као и његовом јунаку, а више се не сећам у којој причи, бесмртност била само још једна разбијена илузија. Г. Хесе је за појасом носио стари музејски пи-

штољ. Публика се умудрела, а дошли су многи ма позив господе Хесеа и Кортасара не би ли у мом приповедању затекли узвише-нију игру речи.

Напољу је још увек падала досадна маркесовска киша. У Чи-таоници, сликар је пришао платну и то је био знак да почнем са приповедањем:

– Судбина је свезала животе четири девојке у један чвор. Пр-ва девојка очи није затварала ни када спава, што је значило да је претоварена маштом. Друга девојка није познавала друге мисли осим подивљалих и никако није могла своје детињство да приведе крају. Трећа девојка је гутала прстенове а правила их је од печеног блата и осушених пужева. Четврта девојка, најлепша између зи-дова душевне чамотиње, непрестано је плела птице од своје косе. Девојке су заувек изгубиле везу са Неимарима здраве свести.

Приуштио сам паузу, отпио гутљај чаја са румом, а како се и сликар одмакао од платна, искористио сам прилику и поставио г. Хесеу питање:

– „Књижевност има излаза. Снови немају.” Г. Хесе, мислите ли да за моје приповедање постоји излаз?

Г. Хесе је пре одговора додирнуо десном руком дршку старог музејског пиштоља, а левом руком је покушао да се заштити од уједа комарца. Није успео.

– Младићу, ако до краја приче не затвориш очи и приведеш крају своје детињство, ако направиш и прогуташ бар један прстен о печеног блата и осушених пужева, и ако исплетеш само једну птицу од своје косе – твоје приповедање ће наћи излаз.

Одговор Г. Хесеа ме је охрабрио, сликар се поново предавао начетој белини платна, а ја сам наставио:

– Временом, остали пацијенти Душевне чамотиње су помрли, или побегли, тако да су остали само лекар, особље и четири девој-ке. Неко је решио да их пресели, али пре тога, и њима и себи да причини некакво задовољство.

Тог дана сунце се није појављивало. Као да је заспало у Ве-ликој Божијој бари чијом се водом лече ослепели меланхолични анђели. На пољани, иза цркве, мушкарци су се опијали, деца су трчала за папирнатим змајевима, жене су се радовале „вашару” и изласку. Мирисало је на прегорели роштиљ, играо се транге-фран-ге, шибицари су галамили – „сад га видиш, сад га не видиш”.

Девојке, обучене у венчанице, дрхтуриле су на благом ветру и стискале се једна уз другу. Доктор је стајао недалеко од њих, није гасио цигарету, палио је једну о другу и, видело се, није знао шта би са собом. А чекало се на судијин знак, односно на пуцањ из ста-рог музејског пиштоља. И како је пиштољ опалио, тако су се и

девојке, свака за себе и свака на своју страну, дале у трк. Доктор је трчао за њима, довикивао им је, усмеравао их, бодрио, гонио, псовао... Иза њих су остале све оне псовке и вриска окупљене светине, „лудило паметних” – како је неко давно написао...

Наравно, победницу – девојку која је плела птице од своје косе – прву су послужиле шампањцем, а онда, на нечији нов предлог, и остале.

* * *

Задржао сам отворене очи до краја приче. Привео сам своје детињство крају и направио прстен од печеног блата и осушених пужева који сам одмах прогутао. Потом сам маказама одсекао своју косу. Направио сам, увежбаним покретима, птицу.

Тада је Г. Хесе пришао столу за којим сам седео и на њега положио стари музејски пиштољ. Намигнуо ми је, и први напустио колибу од прућа. За њим су изашли и сви други, међу последњима и Хулио Кортасар.

Маркесовска киша престала је да пада, а испред прозора Читаонице пролазиле су женке различите дивљачи и деца из мени непознатог племена. Стари музејски пиштољ оставио сам у колиби, на столу, неком другом приповедачу и, напokon, кренуо ка излазу.

Погледао сам у испуњено сликарско платно. Са широко отвореним очима, са детињством приведеним своме крају, са прстеном од печеног блата и осушених пужева и птицом од проседе косе у рукама, у мене је, са платна, зурио Габријел Гарсија Маркес.

Дохватио сам сликарско платно и понео га са собом. Колиба од прућа је остала празна.

15.

А када сам изашао, затекао ме је такав мрак као да сам у Тунелу. Хтео сам да запалим цигару, али никако нисам могао да пронађем шибицу у џеповима кошуље.

Али однекуд, из одаја таме, изронила је Девојка у белом. Није ме питала за књижевно вече, како сам очекивао, већ ме је, цитирајући Емила М. Сиорана, упозорила:

„Сан би нечему и служио ако бисмо се сваки пут кад заспимо вежбали да гледамо своје умирање: после неколико година смрт би изгубила сваки углед и личила на обичну формалност или непријатност.”

Потом ме је, тек тако, узела подруку и повела према главној капији Замка...